

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาเรื่องปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. จุดมุ่งหมายการวิจัย
2. สมมติฐานการวิจัย
3. วิธีดำเนินการวิจัย
4. สรุปผล
5. อภิปรายผล
6. ข้อเสนอแนะ

จุดมุ่งหมายการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนระดับปฐมวัย จำแนกตามตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนระดับปฐมวัยแตกต่างกัน
2. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนระดับปฐมวัยที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยแตกต่างกัน
3. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนระดับปฐมวัยที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนระดับปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 จำนวน 91 โรงเรียน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 91 คน ครูผู้สอนระดับปฐมวัย จำนวน 105 คน รวมทั้งสิ้น 196 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้มาจากการสุ่มจากประชากรโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จำแนกตามอำเภอได้กลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 73 คน ครูผู้สอนระดับปฐมวัยจำนวน 81 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 154 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา และมีผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำในการพัฒนาเครื่องมือ แล้วนำเครื่องมือที่ได้ไปทดลองใช้กับโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.97

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยส่งหนังสือขออนุญาตไปยังผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 เพื่อส่งแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจากผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูผู้สอนระดับปฐมวัย ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยสอดช่องเปล่าติดแสตมป์เพื่อส่งกลับคืน แบบสอบถามที่ส่งไปจำนวน 154 ฉบับ ได้รับกลับคืนมาจำนวน 154 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์พบว่าสมบูรณ์ทั้ง 154 ฉบับจึงนำมาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ (Percentage)

4.2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 วิเคราะห์ได้โดยใช้สถิติ ดังนี้

4.2.1 วิเคราะห์ระดับปัญหา การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก ด้วยการหาค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วนำมาแปลความหมายตามเกณฑ์ของ บุญชม ศรีสะอาด (2543 : 100)

4.2.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ด้านงานวิชาการ

ด้านงานงบประมาณ ด้านงานบุคคล และด้านงานบริหารทั่วไป จำแนกตามตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน โดยใช้สถิติ $t - test$

สรุปผล

จากผลการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสรุปประเด็นสำคัญของการศึกษาปัญหาการจัดการศึกษา ระดับปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ได้ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 โดยภาพรวมและรายด้าน มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย เมื่อเรียงค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำ คือ ปัญหาด้านงานงบประมาณ ด้านงานบริหารทั่วไป ด้านงานวิชาการ และด้านงานบุคคล แต่เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่ามีบางข้อที่มีปัญหาอยู่ในระดับมาก ได้แก่ด้านงบประมาณคือ การวางแผนการใช้จ่ายเงินงบประมาณคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันและความต้องการของเด็กปฐมวัย ด้านบริหารงานทั่วไป คือมีการจัดหาวัสดุอุปกรณ์เครื่องเล่นสนามจากชุมชนและหน่วยงานอื่น และการจัดอาคารสถานที่สิ่งอำนวยความสะดวกที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ด้านวิชาการ คือมีการทำวิจัยเพื่อพัฒนาและแก้ปัญหาการเรียนรู้อันดี ด้านงานบุคคล คือ มีการจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงความถนัด ความสามารถหรือจัดตามความเหมาะสม

2. การเปรียบเทียบปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนระดับปฐมวัย เมื่อจำแนกตามตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน แล้ว พบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่ามีปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านงานวิชาการ ด้านงานงบประมาณ ด้านงานบุคคล ด้านงานบริหารทั่วไป แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกด้าน

อภิปรายผล

จากการศึกษาปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 พบว่า มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. การศึกษาปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนระดับปฐมวัย โดยภาพรวม พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากโรงเรียนขนาดเล็ก มีผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนระดับปฐมวัย ส่วนใหญ่มีวุฒิตรงตามสาขาและมีประสบการณ์ในการทำงาน ฉะนั้นต้องมีทักษะมีความชำนาญงานมีความรู้ความสามารถในเรื่องจัดการศึกษาระดับปฐมวัยและ พัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา ทำให้บรรลุ

เป้าหมายของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งชุมชนผู้ปกครอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพิ่มมากขึ้น และผู้ปกครอง มีความตระหนักให้ความสำคัญในเรื่องการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ ตามประกาศนโยบายปฏิรูปไว้ดังนี้ ปฏิรูประบบการศึกษา ปฏิรูปการเรียนรู้ ปฏิรูประบบการบริหารและการจัดการศึกษา ปฏิรูปครู คุุณจารย์และบุคลากรทางการศึกษา และปฏิรูประบบทรัพยากรและการลงทุนทางการศึกษา การปฏิรูปการศึกษาจึงเป็นการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาทั้งระบบ ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุด คือ คุณภาพการเรียนรู้ที่ได้มาตรฐานโลก ดังนั้นหัวใจของการปฏิรูปการศึกษาก็คือการปฏิรูปการเรียนรู้ เพื่อให้เด็กทุกคนที่จบการศึกษามีคุณภาพ คือ เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ แสงจันทร์ อุไรมาลย์ (2544 : บทคัดย่อ) พบว่า ปัญหาการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ ปัญหาโดยภาพรวมทุกด้านมีปัญหายอยู่ในระดับน้อย ซึ่งด้านงานวิชาการพบว่า ครูมีการทำวิจัยเพื่อพัฒนาและแก้ปัญหาการเรียนรู้อยู่ลงมาคือ การพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และมีการจัดกิจกรรมประจำวันตามตารางที่หลักสูตรกำหนด ซึ่งสอดคล้องกับ ฌฐกฤตา ไพศาลสมบัติ (2543:บทคัดย่อ) พบว่า สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนระดับอนุบาลในโรงเรียนประถมศึกษาภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ด้านการเรียนการสอน ครูประจำชั้นจัดกิจกรรมที่เน้นส่งเสริมลักษณะการช่วยเหลือตนเองและจัดกิจกรรมพิเศษพัฒนาทักษะกล้ามเนื้อและการเคลื่อนไหว ส่วนด้านงบประมาณพบว่า การวางแผนการใช้จ่ายเงินงบประมาณคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องสอดคล้องกับสภาพปัจจุบันและความต้องการของเด็กปฐมวัย

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านซึ่งมีปัญหาระดับน้อยทุกด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยระดับปัญหาสูงกว่าด้านอื่นๆ คือ **ด้านงานงบประมาณ** ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนมีขนาดเล็ก การบริหารจัดการ การใช้งบประมาณสามารถทำได้มีประสิทธิภาพ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามามีบทบาทมากยิ่งขึ้น มีนโยบายที่จะยกคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก และมีการอบรมพัฒนาครูด้านการจัดทำแผน การเงินและบัญชี แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การวางแผนการใช้จ่ายเงินงบประมาณคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องสอดคล้องกับสภาพปัจจุบันและความต้องการของเด็กปฐมวัย และมีพัสดุครุภัณฑ์ใช้อย่างเหมาะสมเพียงพอต่อความต้องการ มีปัญหายอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ได้รับการจัดสรรงบประมาณของระดับชั้นปฐมวัยไม่เพียงพอ ที่จะนำมาพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพได้เท่าที่ควร แต่ในขณะเดียวกันโรงเรียนขนาดเล็กที่มีชุมชน ผู้ปกครองและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้การสนับสนุนในเรื่องการระดมทุนเพื่อการศึกษา จึงไม่ค่อยมีปัญหามากในภาพรวม แต่ขณะเดียวกันผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนระดับปฐมวัย ต้องขับเคลื่อนงานวิชาการที่โรงเรียนปฐมวัยควรต้องดำเนินการประกอบด้วย การพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย การจัดประสบการณ์เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญการนิเทศ

ภายในเป็นไปอย่างเหมาะสมมีประสิทธิภาพ การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างเหมาะสม การใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีการศึกษาที่ทันสมัย หลากหลายและมีคุณภาพการบูรณาการกิจกรรม และการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสม การจัดประสบการณ์ให้นักเรียนได้ศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างสร้างสรรค์ การประเมินผลการศึกษาด้านวิชาการ การนำผลการประเมินด้านวิชาการมาใช้วางแผนการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ และการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพให้ได้รับการรับรองจากสำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา สำหรับด้านงานบริหารทั่วไป ซึ่งมีปัญหาอยู่ในระดับน้อยเช่นกัน อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีนักเรียนต่อชั้นน้อย ทำให้การบริหารจัดการด้านข้อมูลสารสนเทศ และอาคารสถานที่ จัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบกับกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและชุมชนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การจัดทาสื่อดูอุปกรณ์ เครื่องเล่นสนามจากชุมชนและ หน่วยงานอื่น และการจัดอาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวกที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก มีปัญหาอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจสืบเนื่องมาจาก โรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ ยังขาดแคลนเรื่องของงบประมาณที่จะบริหารงานด้านบริหารทั่วไป จึงไม่สามารถที่จะจัดการพัฒนาด้านอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อม เพื่อส่งเสริมให้เด็กนักเรียนได้เรียนรู้พัฒนาตามวัยเพื่อบรรลุตามมาตรฐานคุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้เท่าที่ควร ประกอบกับยังขาดการประสานงานกับหน่วยงานอื่นและพัฒนาเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ จึงทำให้วัสดุอุปกรณ์ เครื่องเล่นสนามมีไม่เพียงพอซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จูไรพร เสนาะ (2545 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนเด็กวัยอนุบาลในโรงเรียนเมืองพัทยา สังกัดเมืองพัทยา ที่พบปัญหาว่า การจัดสนามเด็กเล่นและเครื่องเล่นสนามไม่เป็นตามสัดส่วนและไม่เพียงพอ และสอดคล้องกับทฤษฎีของ Froebel (1852 : 79, อ้างถึงใน นิตยา ประพฤติกิจ, 2536 : 5) ซึ่งมีความเชื่อว่าควรส่งเสริมพัฒนาการตามธรรมชาติของเด็กให้เจริญขึ้นด้วยการกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์อย่างเสรี โดยใช้การเล่นและกิจกรรมเป็นเครื่องมือ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนระดับปฐมวัย ต้องให้ความสำคัญงานบริหารทั่วไปเพราะ เป็นระบบบริหารองค์กร การให้บริการงาน อื่น ๆ เพื่อให้บรรลุตามมาตรฐานคุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยมีวัตถุประสงค์หลัก คือ การประสานงาน ส่งเสริม สนับสนุน และอำนวยความสะดวก ต่างๆ ในการให้บริการการศึกษาทุกรูปแบบ โดยมุ่งให้โรงเรียนมีการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ตลอดจนส่งเสริม การมีส่วนร่วมของผู้ปกครององค์กร และชุมชนเพื่อให้จัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในด้านงานวิชาการซึ่งมีปัญหามองอยู่ในระดับน้อยรองลงมา อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารส่วนมากมีความรู้ความเข้าใจในหลักการบริหารและให้ความสำคัญในด้านวิชาการ ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูได้เข้าอบรมพัฒนาการเรียนการสอนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ แสงจันทร์ อุไรมาลย์ (2544 : บทคัดย่อ) พบว่า ปัญหาการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์

ปัญหาโดยภาพรวมทุกด้านมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การทำวิจัยเพื่อพัฒนาและแก้ปัญหาการเรียนรู้อาจมีปัญหาอยู่ในระดับมากซึ่งอาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนระดับปฐมวัยไม่ให้ความสำคัญและขาดความรู้ความเข้าใจในการทำวิจัยเพื่อพัฒนาและแก้ปัญหาการเรียนรู้อันของเด็กปฐมวัยเท่าที่ควร และโรงเรียนขนาดเล็กยังขาดงบประมาณที่จะส่งเสริมอบรมพัฒนาในเรื่องของงานวิจัยอย่างต่อเนื่อง กรณีด้านงานบุคคลซึ่งมีปัญหาอยู่ในระดับน้อยกว่าด้านอื่นๆ อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนมีขนาดเล็กและส่วนใหญ่มีครูน้อยจึงทำให้มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกันส่งผลให้การบริหารงานได้มีประสิทธิภาพ แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงความถนัด ความสามารถมีปัญหาอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้จะเป็นเพราะว่าโรงเรียนไม่มีอำนาจในการคัดเลือกสรรบุรุษและแต่งตั้ง รวมทั้งการโยกย้ายก็ไม่ได้ยึดหลักอัตราขาดแคลน จึงทำให้ครูไม่มีวุฒิตรงตามสาขาวิชาที่รับผิดชอบไม่มีความถนัด ไม่มีความชำนาญในด้านการจัดการเรียนการสอนในระดับปฐมวัย ส่งผลให้เด็กไม่มีการพัฒนาการตามวัยเท่าที่ควร และสัดส่วนครูต่อนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก ยังมีครูไม่ครบชั้น ซึ่งโรงเรียนขนาดเล็กจึงต้องจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการเพื่อแก้ไขปัญหา หรือการจ้างผู้ดูแลเด็กที่ไม่มีวุฒิตรงตามสาขามาทำการสอนแทนจึงทำให้ไม่มีความรู้ในการวางแผนประสบการณ์ การที่จะดำเนินงานในชั้นเรียนได้อย่างดีมีประสิทธิภาพนั้น สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2548) ได้กล่าวถึงขอบข่ายงานด้านบุคคลของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ว่าขอบข่ายของงานบุคคลที่โรงเรียนควรต้องดำเนินการประกอบด้วย การวางแผนอัตรากำลังคนอย่างเพียงพอเหมาะสม การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ การจัดสวัสดิการและขวัญกำลังใจการมีคุณสมบัติ ที่เหมาะสมของครูปฐมวัย การนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ การมีวินัย และการรักษาวินัย การปฏิบัติตามระเบียบราชการ การเสริมสร้าง คุณธรรม จริยธรรม การติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลบุคลากร และการนำผลการประเมินไปใช้พัฒนาการศึกษาอย่างเป็นระบบ

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนระดับปฐมวัย จำแนกตามตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน เพื่อทดสอบสมมติฐานของการวิจัย พบว่า

2.1 จำแนกตามตำแหน่ง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีตำแหน่งต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน สาเหตุที่ความคิดเห็นแตกต่างกัน อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทหน้าที่ต่างจากครูผู้สอนระดับปฐมวัย คือผู้บริหารสถานศึกษา มีหน้าที่บริหารเชิงนโยบาย มีความรู้และประสบการณ์ในด้านการบริหารมากกว่า ครูผู้สอนระดับปฐมวัยที่เป็นผู้ปฏิบัติ และด้านที่ผู้บริหารมองเห็นว่ามีปัญหาสูงกว่าด้านอื่นๆ ก็คือด้านงานงบประมาณ

และมีค่าความต่างจากครุมากกว่าด้านอื่นๆเช่นกัน (ตาราง 7 หน้า 64) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโดยหน้าที่แล้วผู้บริหารมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดหางบประมาณมาสนับสนุน และเมื่อดูรายละเอียดในตาราง 7.2 (หน้า 66) ก็พบว่าข้อที่ผู้บริหารและครุมีความเห็นในปัญหาต่างกันมากกว่าข้ออื่นๆ ก็คือ “ การดำเนินงานด้านงานงบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพโดยยึดประโยชน์ผู้เรียนเป็นสำคัญ ” นั่นก็น่าจะแสดงให้เห็นชัดเจนมากขึ้นว่าผู้บริหารต้องคำนึงถึงการใช้งบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย

2.2 จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 โดยรวมมีปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาและครุผู้สอนระดับปฐมวัย ที่มีวุฒิการศึกษาตรงตามสาขา มีความชำนาญการในเรื่องการจัดการศึกษาปฐมวัย ทั้ง 4 ด้าน มากกว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครุผู้สอนระดับปฐมวัยที่ไม่มีวุฒิการศึกษาตรงตามสาขา และด้านที่มีวุฒิการศึกษาตรงตามสาขามองเห็นว่ามีปัญหาสูงกว่าด้านอื่นๆ ก็คือด้านงานบุคคลและมีค่าความต่างจากครุมากกว่าด้านอื่นๆ เช่นกัน (ตาราง 8 หน้า 70) แต่เมื่อดูรายละเอียดในตาราง 8.3 (หน้า 73) ก็พบว่าข้อที่มีวุฒิการศึกษาตรงสาขาและผู้ไม่มีวุฒิการศึกษาตรงสาขามีความเห็นในปัญหาต่างกันมากกว่าข้ออื่นๆ ก็คือ “ มีการจัดสวัสดิการแก่ครุปฐมวัย ” ซึ่งเมื่อพิจารณาระดับของปัญหาแล้วกลับอยู่ในระดับน้อยที่สุด ดังนั้นถึงแม้ว่าจะมีค่าแตกต่างมากกว่าข้ออื่นๆ ก็น่าจะไม่ใช่เรื่องสำคัญเท่ากับข้อที่ทั้งสองกลุ่มเห็นว่าเป็นปัญหาระดับมากรองลงมา นั่นคือ “ มีการเสริมสร้างวินัยคุณธรรม จริยธรรมต่อครุปฐมวัย ” และ “ มีการส่งเสริมยกย่องเชิดชูเกียรติครุในระดับปฐมวัย ” ซึ่งเป็นประเด็นที่ผู้บริหารจะต้องเอาใจใส่ดูแลดำเนินการ หรือแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้มากขึ้น

2.3 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 โดยรวมมีปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน อาจเนื่องมาจากผู้ที่มีประสบการณ์ในการบริหารงานและทำการสอนมานานมีความชำนาญ มีความรู้ความเข้าใจของการจัดการศึกษาปฐมวัย ย่อมมองเห็นปัญหาต่างจากผู้ที่มีประสบการณ์น้อยกว่า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรียา สุระเสียง (2547 : บทคัดย่อ) จากการศึกษาเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยขององค์กรบริหารส่วนตำบลในจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ผู้มีประสบการณ์ทำงานมากกว่า ในด้านการประสานงานและการประชาสัมพันธ์ มีระดับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และด้านผู้มีประสบการณ์ 10 ปีขึ้นไปมองเห็นปัญหาสูงกว่าด้านอื่นๆ ก็คือ ด้านงานบุคคลและมีค่าความแตกต่างกว่าด้านอื่นๆ เช่นกัน (ตาราง 9 หน้า 75) แต่เมื่อดูรายละเอียดใน

ตาราง 9.3 (หน้า 79) ก็พบว่าผู้มีประสบการณ์ 10 ปีขึ้นไป และผู้มีประสบการณ์ต่ำกว่า 10 ปี มีความเห็นในปัญหาต่างกันมากกว่าข้ออื่นๆ ก็คือ “สถานศึกษากำหนดคุณสมบัติของครูผู้สอนระดับปฐมวัย” “สถานศึกษามีการวางแผนการกำหนดอัตรากำลังครูระดับปฐมวัย” และ “มีการจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงความถนัด ความสามารถ หรือจัดตามความเหมาะสม” ซึ่งเมื่อพิจารณาระดับของปัญหาแล้วกลับอยู่ในระดับน้อย แต่นั่นก็น่าจะแสดงให้เห็นชัดเจนมากขึ้นว่าผู้บริหารต้องให้ความสำคัญในเรื่องของการกำหนดคุณสมบัติของครูผู้สอนระดับปฐมวัย โดยคำนึงถึงความถนัดความรู้ความสามารถของครูผู้สอนระดับปฐมวัยไว้ในแผนอัตรากำลังของโรงเรียน มีการประชุมชี้แจงต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาด้านงานบุคคลต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยที่พบว่าการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ เครื่องเล่นสนามจากชุมชน และหน่วยงานอื่น มีปัญหาอยู่ในระดับมาก จึงควรมีการวางแผนและหาทางแก้ไขในการประสานงานกับชุมชนและหน่วยงานอื่น เพื่อระดมทุนจัดหาวัสดุอุปกรณ์ เครื่องเล่นสนามให้เพียงพอต่อความต้องการ และนำเสนอต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3
2. จากผลการวิจัยที่ พบว่า การจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงความถนัด ความสามารถ กำหนดคุณสมบัติของครูผู้สอนระดับปฐมวัย และสถานศึกษามีการวางแผนการกำหนดอัตรากำลังครูระดับปฐมวัย มีปัญหาอยู่ในระดับมาก จึงควรให้ความสำคัญในดำเนินงานบุคคลให้มากขึ้นมีการวางแผนในการรับครูบุคลากรให้ตรงกับสาขาวิชาเอกที่ทำการสอน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการถ่ายทอดความรู้และพัฒนาทักษะของผู้เรียน
3. จากผลการวิจัยที่ พบว่า การทำวิจัยเพื่อพัฒนาและแก้ปัญหาคณาจารย์ มีปัญหาอยู่ในระดับมาก ควรให้ความสำคัญส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนระดับปฐมวัย ได้อบรมพัฒนาในเรื่องของการวิจัยเพื่อพัฒนาและแก้ปัญหาคณาจารย์อย่างต่อเนื่อง เพื่อนำผลการวิจัยมาวางแผนในการแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป
4. จากการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนระดับปฐมวัย จำแนกตามตำแหน่ง วุฒิการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน จะเห็นได้ว่า ด้านงานบุคคลมีปัญหามากกว่าด้านอื่นๆ ซึ่งให้เห็นว่าบุคลากรยังมีความสำคัญในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยที่จะขับเคลื่อนพัฒนาคุณภาพการศึกษาซึ่งต้องเชื่อมโยงไปกับงานด้านอื่นๆ ไปพร้อมกัน จึงควรส่งเสริมพัฒนาบุคลากรระดับปฐมวัยในโรงเรียนให้มีการอบรมพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาในการบริหารงานต่อไป
2. ควรศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครอง และนักเรียน หรือผู้รับบริการจากสถานศึกษาเพิ่มเติมเพื่อสำรวจความต้องการหรือปัญหา เพื่อการนำข้อมูลไปใช้ในการจัดการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก
3. ควรมีการศึกษาหรือวิจัยรูปแบบการเรียนรู้ระดับปฐมวัย โดยให้ผู้ปกครองในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาร่วมกับท้องถิ่น